

Auschwitz, 70 anys

El viatger, si no és turista d'itinerari organitzat, pot arribar amb autobús regular des de Cracòvia, i assumir i acceptar humilment la commoció de l'esperit i de les entranyes.

Perquè el visitant que un matí fred i humit travessa la porta del camp d'Auschwitz (aquella on hi ha escrit cínicament *Arbeit macht Frei*, "El treball fa lliures") té el cor oprimint i no sap quines sensacions l'esperen. Els camins són amples i drets, com avingudes perfectament traçades, els barracons conservats són edificis sinistres de rajola ennegrida, i allò no és un museu, no és una ruïna, no és simplement un memorial o un monument, no és fàcil definir aquell lloc. Hi ha grups d'escolars encuriosits, hi ha gent gran que camina i que mira, i uns són alemanys i uns altres porten els colors d'Israel, blanc i blau. Però el visitant no forma part de cap grup ni de cap pelegrinatge, no comparteix el poble dels botxins ni el de les víctimes, ell és només una persona humana, i entra en aquells edificis de mort sentint una angouxa molt vaga, encara sense cap connexió amb els milers i milers que hi van viure tan fugaçment i tan horriblement. Hi ha sales d'exposició amb diagrames, documents, fotografies, llandes del gas assassí, els materials propis de la memòria i de la història. Però són sales fredes, i fins i tot els retrats dels deportats amb el vestit de ratlles, les escenes de gent baixant dels trens o dels munts de cadàvers, són imatges ja conegudes per qui ha vist tants llibres i tants documentals. El visitant, per tant, encara no connecta amb la inhumanitat del lloc. Fins que arriba a una sala més gran, sense res més que una vitrina que l'ocupa tota d'extrem a extrem, i a dins de la vitrina només hi ha cabells humans, cabelleres femenines que degueren ser rosses, negres, brunes, i ara són uniformement grises o de cap color. Cabells de morts que foren matèria primera humana, que les SS venien a pes per a no sé quina indústria tèxtil, i mirant els cabells el visitant sent un inici de mareig i ha de recolzar-se un instant contra el vidre, sense deixar de mirar. Després, en una altra sala, una vitrina semblant és plena de raspalls de tota mena, raspalls de dents o de roba o de cuina, i una altra plena de maletes, una altra de sabates, i una altra plena de sabatetes infantils.

Joan Francesc Mira

Sabates de criatures de tres anys, de cinc anys, milers de sabatetes, i la resistència del visitant s'esfondra i es desfà. El visitant és escriptor, però no troba cap paraula.

No n'ha trobat ací, i no en trobarà caminant d'Auschwitz a

Birkenau, sota un plugim intermitent, ni quan pujarà un pont i veurà al seu davant l'escampada infinita del gran camp de la mort, el portal amb aquell arc d'accés per on entraven els trens directament fins a quasi a tocar de les cambres de gas. El visitant contempla l'espai desolat i les vies, tanca els ulls un instant i voldria sentir les passes de les víctimes, no els lladrucs d'aquells gossos ni els crits brutals dels guàrdies, i després passa encara unes hores caminant entre fileres de barracons de fusta, uns esfondrats i mig cremats, uns altres conservats tal com van ser quan s'omplien i es buidaven constantment. A dins de les barraques fa una estranya pudor de fusta humida i no sé si d'algun desinfectant, a les parets queden frases en alemany prohibint beure aigua, prohibint fer soroll, demanant calma i silenci, com si foren consells d'aula escolar. I hi ha els rengles d'aquells jaços o lliteres de fusta en tres pisos o quatre, que el visitant ara jo no és capaç d'imaginar atapeïts de cossos esquelètics. Perquè en la història humana mai no hi ha hagut res com això, res com aquesta enorme fàbrica de mort, res com aquesta indústria d'extermini. Hi ha hagut el monstruós gulag soviètic, hi ha hagut les matances massives de Stalin i de Mao, de Cambodja, de Ruanda, dels croats medievals, dels mongols i dels tàrtars, de guerres infinites o de tantes dictadures criminals. Hi ha hagut brutalitats, abusos, crims, i n'hi ha encara, a l'Àfrica més que en cap lloc, i a Síria, a l'Iraq, allà on vostès voldran. Però equiparar amb Auschwitz –tal com feia Saramago i com fan alguns altres– certes brutalitats, crims o abusos del present em provoca una repugnància absoluta. Vitriures plenes de cabells o de sabates, les cambres de gas, el fum dels crematoris, els barracons, els milions d'innocents. L'extermini, la indústria de la mort. I ara, passats només setanta anys (la commemoració ha sigut fa pocs dies), el retorn de l'oblit, de la ignorància, o qui sap si del mateix odi que renaix, dissimuladament.

“A dins de les barraques fa una estranya pudor de fusta humida i no sé si d'algun desinfectant, a les parets queden frases en alemany prohibint beure aigua, prohibint fer soroll, demanant calma i silenci, com si foren consells d'aula escolar”